

Vergaderjaar 2001–2002

28 000 XIII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2002

Nr. 66

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 18 juli 2002

De vaste commissie voor Economische Zaken¹ heeft op 3 juli 2002 overleg gevoerd met minister Jorritsma-Lebbink van Economische Zaken over **de laatste stand van zaken inzake Corus (aanhangel van de Handelingen, vergaderjaar 2001–2002, nr. 903)**.

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Hessels** (CDA) spreekt zijn zorg uit over de eenzijdig afgekondigde protectionistische maatregelen van de Verenigde Staten. Hij roept de minister op om te pogen op Europees niveau de discussie aan te gaan met de Verenigde Staten om dit soort conflicten in de toekomst zoveel mogelijk te vermijden. Welke acties heeft de minister ondernomen in het belang van de Nederlandse economie in het algemeen en Corus in het bijzonder om deze maatregelen terug te draaien of om zoveel mogelijk vrijstellingen te verkrijgen? Zijn deze maatregelen aan de orde geweest tijdens overleg op handelsgebied in de afgelopen maanden tussen Nederland en de Verenigde Staten? Hij wijst in dit verband onder andere op de besprekingen over de JSF (Joint Strike Fighter). Hoe moet in Europees verband gereageerd worden op een verdere weigering van de Verenigde Staten om voldoende vrijstellingen te verlenen? Hij attendeert de minister in dit verband ook op de veroordeling van de antidumpingmaatregelen door de Wereldhandelsorganisatie. Moeten er tegenmaatregelen genomen worden of is uitstel daarvan nog mogelijk? De einddatum voor het verlenen van vrijstellingen is 3 juli 2002, maar in sommige stukken van de EU wordt ook de datum van 19 juli genoemd. Zijn er nog mogelijkheden om verdere vrijstellingen te bewerkstelligen? Wat is het doel van Nederland? Is dat het verkrijgen van voldoende vrijstellingen of om terugtrekking van de maatregelen als geheel te bewerkstelligen? Welke gevolgen ziet de minister voor de werkgelegenheid bij Corus en de toeleveranciers als gevolg van deze maatregelen?

Mevrouw **Giskes** (D66) heeft begrepen dat Corus zich zal gaan concentreren op de kernactiviteiten, te weten staal. Dan wordt het des te belangrijker wat een bedrijf met een product kan doen. Zij maakt zich dan ook zorgen over de ontwikkelingen in de Verenigde Staten. Kan de minister

¹ Samenstelling:

Leden: Voûte-Droste (VVD), fng. voorzitter, Noorman-den Uyl (PvdA), Giskes (D66), Crone (PvdA), Van Dijke (ChristenUnie), Hofstra (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD), Van Beek (VVD), Atsma (CDA), Verburg (CDA), Ross-van Dorp (CDA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Wijn (CDA), Ten Hoopen (CDA), Hoogendijk (LPF), De Graaf (LPF), Eberhard (LPF), Jense (LN), Tichelaar (PvdA), Duyvendak (GroenLinks), Kortenhorst (CDA), Hessels (CDA), Gerken (SP) en Stuger (LPF).
Plv. leden: Bakker (D66), Van der Vlies (SGP), Van der Hoeven (CDA), Van Gent (GroenLinks), Van Geel (CDA), Van Ruiten (LPF), Varela (LPF), Wiersma (LPF), Teeven (LN), Vos (GroenLinks), Schreijer-Pierik (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), De Wit (SP) en Zeroual (LPF).

toelichten welke acties zij heeft ondernomen op dat front? Wat wordt er in Europees verband aan gedaan? Welke vrijheden kunnen de Verenigde Staten zich permitteren?

Het afstoten van de aluminiumdivisie heeft natuurlijk gevolgen voor de werkgelegenheid in het noorden van het land. Hoe worden de belangen van dat deel van Nederland geborgd?

De heer **Tichelaar** (PvdA) wijst erop dat de problemen in de Verenigde Staten niet alleen spelen op het gebied van staal, maar ook in andere sectoren van de economie. Wat betekent dat voor Europa en voor de positie van het bedrijfsleven in Nederland? Is de ontstane situatie het gevolg van zwak leiderschap in de Verenigde Staten of wordt die situatie veroorzaakt door onzekerheid over de economische groei en de positie van Europa?

De effecten van deze «staaloorlog» zijn niet gering voor Corus. Er wordt gerefereerd aan vrijstellingen, maar die vrijstellingen worden bijna weleens ingevuld. Dat heeft niets met structureel beleid te maken. Er is gesuggereerd dat Europa op bepaalde manieren druk kan uitoefenen op de Verenigde Staten. Dan gaat het echter niet om staal, maar om fruit.

Worden die drukmiddelen alleen onderzocht of zullen ze ook daadwerkelijk gehanteerd worden? Wat is de betekenis daarvan voor de ondernemers in Nederland?

Over het behoud van werkgelegenheid hebben de heren Hindriks en Koenders vragen gesteld. De minister voorzag enige tijd geleden nog een uitbreiding van de werkgelegenheid, maar inmiddels is de situatie enigszins gewijzigd. Welk effect heeft dit op de werkgelegenheid?

Het is van belang dat het Europese front zo lang mogelijk gesloten blijft. Heeft de minister al enige indicatie welke ontheffingen de Verenigde Staten Europa en Nederland in het bijzonder wil verlenen? Worden de EU-lidstaten niet tegen elkaar uitgespeeld door de politiek van de Verenigde Staten? Kan de minister voorbeelden geven? Hoe valt dat te voorzien en op welke wijze kan dit voorkomen worden?

De heer **Wiersma** (LPF) vindt de protectionistische maatregelen van de Verenigde Staten ter bescherming van de Amerikaanse staalindustrie niet terecht. Hij wijst in dit verband ook op de JSF. Wat heeft de minister tot dit moment gedaan om de ongunstige maatregelen van de Verenigde Staten tegenover de Europese metaalindustrie in het algemeen en het Corusconcern in het bijzonder te verminderen? Hij wijst in dit verband op de regels die de Amerikaanse overheid heeft ingesteld om de eigen staalindustrie te beschermen. Is het op korte termijn mogelijk om de regering van de Verenigde Staten te verzoeken om een verhoging c.q. uitbreiding van de uitsluitingen of ontheffingen te realiseren? Welke maatregelen worden van Nederlandse zijde genomen tegen de Amerikaanse handelspolitieke beschermingsmaatregelen? Wordt Corus op een of andere manier gecompenseerd voor de eventuele nadelige gevolgen hiervan?

De protectionistische maatregelen van de Verenigde Staten baren mevrouw **Voûte-Droste** (VVD) ernstig zorgen, terwijl liberalisering van de wereldhandel van groot belang is. Deze maatregelen treffen Corus hard. Op jaarbasis zette Corus zo'n 660 000 ton af. Tot nu toe heeft Corus ruim 300 000 ton aangevraagd en daarvan is zo'n 73 000 ton toegekend. Dat is natuurlijk een geweldige slag voor een bedrijf als Corus. Zij waardeert de inzet van het ministerie van Economische Zaken, maar er zal meer moeten gebeuren. Nederland moet aandringen op maatregelen in Europees verband. Zal er na september sprake zijn van een verlenging van de safeguardmaatregelen voor de EU? Corus wordt ook al getroffen door de antidumpingmaatregelen voor warm en koud gewalst staal.

De aluminiumdivisie is van groot belang voor het noorden van het land. Kan de minister enig inzicht geven in de ontwikkelingen daar, ook wat betreft Antheus?

De EU zal maatregelen moeten nemen. Zou het helpen om de minister-president te vragen dit beleid nog eens extra te steunen?

Het antwoord van de minister

De **minister** wijst erop dat zij in maart 2003 met haar Amerikaanse collega heeft gesproken over een aantal onderwerpen. Zij merkte toen dat hij geen idee had van wat er allemaal speelde in Europa. Zij heeft ook geprobeerd uit te leggen wat over het algemeen de gevoelens waren over dit onderwerp, ook in relatie tot de voorbereiding van de besluitvorming rond de JSF. Het was echter niet mogelijk om deze twee zaken tegen elkaar uit te spelen, omdat de JSF ook in het belang van Nederland is. Zij heeft echter veel vertrouwen in de capaciteiten van ambassadeur en zij hoopt dat hij erin zal slagen om de druk op te bouwen in de Verenigde Staten.

Het is van groot belang dat de EU-lidstaten gezamenlijk blijven optrekken en dat zij zich niet tegen elkaar uit laten spelen. De verwachting is dat in de maand juli een besluit zal worden genomen over eventuele tegenmaatregelen. Intussen moet de Europese Commissie blijven dreigen met snelle retaliatiemaatregelen. De minister wijst er echter op dat die niet pijnloos zullen zijn. Daar worden andere Nederlandse bedrijven weer door getroffen, bijvoorbeeld importeurs van fruit. Een deel van de aanvragen voor uitsluiting is inmiddels toegekend. Formeel is als einddatum 3 juli 2002 genoemd, maar het is geen echte deadline. Op 11 en 12 juli is er weer een vergadering, waarin de balans wordt opgemaakt op hoog ambtelijk niveau en op 22 juli is er een Raadsvergadering, waarin wordt besproken welke gevolgen hieraan verbonden kunnen worden.

In de Verenigde Staten komt inmiddels een tegenbeweging op gang. De staalverwerkende bedrijven lijken wakker te worden nu zij worden getroffen door de hoge staalprijsen. Er worden zelfs verouderde staalfabrieken in gebruik genomen omdat de staalprijsen zo hoog zijn. Dat zal echter weer tot gevolg hebben dat de staalprijsen wereldwijd zakken. De Verenigde Staten zullen dus structurele maatregelen moeten nemen. In dit verband is het van belang dat er in OESO-verband al lange tijd wordt gesproken over het verder inperken van de staalproductie.

In Delfzijl is niet al te negatief gereageerd op de plannen van Corus om de aluminiumdivisie af te stoten. Aldel heeft al jaren plannen om de capaciteit uit te breiden omdat er een toenemende vraag naar aluminium is. Dat kan door de bestaande apparatuur op te schalen en te moderniseren, waardoor een uitbreiding van de productie met 40% mogelijk is. Dat gebeurt nu niet omdat Corus de nodige investeringen niet kan opbrengen. De hoop is erop gericht dat een andere kapitaalkrachtige partij wel zal willen investeren in Aldel. De minister gaat er dan ook van uit dat daar bij de verkoop rekening mee zal worden gehouden.

Er zal zeker aandacht besteed moeten worden aan de kennisopbouw op het gebied van aluminium. Tot nu toe richtte Corus zich op een multitaalstrategie, waarvan aluminium een wezenlijk onderdeel uitmaakte. De interesse blijft bestaan om kennis op te bouwen over de toepassing van metalen op een aantal gebieden. De vraag is wel welke kennisopbouw de nieuwe eigenaar van de aluminiumactiviteiten zal willen nastreven. Op dit moment is er sprake van een goede vertrekbasis om tot een uitbouw van die activiteiten te komen.

De minister heeft de Kamer in februari nog een brief gestuurd over de voortgang van het Antheusproject. Met betrekking tot haar inzet voor de werkgelegenheid in Noord-Nederland, zegt de minister dat het wachten is op de afronding van de gesprekken met Akzo. Voor Antheus magnesium, de bouw van een magnesiumfabriek, die op zichzelf rendabel te exploi-

teren valt, is tot nu toe geen investeerder gevonden vanwege het aanbod van goedkope Chinese magnesium.

De inzet van de minister-president is vooralsnog niet nodig. Voor eventuele compensatiemaatregelen zal wellicht op het hoogste niveau contact nodig zijn, maar dat is een taak voor het volgende kabinet. Compensatie houdt in dat de importheffingen op andere producten worden verlaagd. Corus bevindt zich op dit moment in een proces van verdere reorganisatie. Het overschot op de wereldstaalmarkt heeft onder andere te maken met de invloed van de staat op de staalindustrie in sommige landen. Dat geldt niet alleen voor de Verenigde Staten, maar ook voor een aantal Oost-Europese, Zuid-Amerikaanse en Aziatische landen. De OESO-discussie om tot capaciteitsreductie te komen is dus van groot belang.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Hessels** (CDA) wijst nogmaals op de JSF. Hij zou het plezierig gevonden hebben als de minister daar wat meer de nadruk op had gelegd. Hij geeft de voorkeur aan tegenmaatregelen in Europees verband. Hij is het met de minister eens dat protectionistische maatregelen eigenlijk helemaal afgeschaft moeten worden.

De heer **Tichelaar** (PvdA) vindt het schokkend om te vernemen dat de Amerikaanse collega van de minister geen idee heeft wat er in Europa speelt. De minister heeft gezegd dat zij enthousiast is over de inzet van de ambassadeur. Waar heeft de inzet van de ambassadeur toe geleid voor Corus?

Waarom ontleent de minister het idee dat dit op enig moment ten goede zal keren? Volgens de PvdA-fractie zijn de problemen het gevolg van de onzekerheid die op dit moment leeft in de Verenigde Staten. Of heeft het meer te maken met zwak leiderschap?

Kan verkoop van Aldel verplaatsing van het bedrijf tot gevolg hebben? Wat zal dat betekenen voor de werkgelegenheid in het noorden van het land?

Gesteld dat de EU op enig moment tot tegenmaatregelen besluit. Gaat het dan om producten waardoor de regering-Bush hard getroffen wordt? Kan de minister aangeven welke producten daarvoor in aanmerking komen naast Harley Davidson en fruit?

In welke mate is de betrouwbaarheid van de partners te garanderen met betrekking tot de JSF? Zijn de afspraken waterdicht?

De heer **Wiersma** (LPF) vraagt zich af of er een stappenplan is voor deze metaalkwestie. Hoe kan Corus geholpen worden?

De **minister** beaamt dat de tegenmaatregelen vooral in Europees verband genomen moeten worden en dat een handelsoorlog voorkomen moet worden. De mogelijke retaliatieproducten staan op een publieke lijst van de Europese Commissie die gewoon op de website te vinden is. Het gaat onder andere om fruit, andere soorten staal, textiel, papier, printers en fruitsappen. Het gaat om producten die van belang zijn voor electoraal gevoelige staten en om heffingen van 100%. Dat betekent dat ze gewoon niet meer binnenkomen. Het nadeel is dat retaliatie ook weer Europese bedrijven zal treffen.

Het is de minister opgevallen dat men in de Verenigde Staten weinig inzicht heeft in de manier waarop in Europa over bepaalde zaken wordt gedacht, zowel op politiek niveau als op handelsniveau. Daar staat tegenover dat ook Europeanen vaak geen idee hebben hoe men in de Verenigde Staten bepaalde dingen ziet. Daar zal van beide zijden veel energie in gestoken moeten worden.

De ontstane situatie is mede het gevolg van de onzekerheid aan Amerikaanse zijde over de economie en over de internationale situatie. Alom in

het land heerst een gevoel van onveiligheid. De minister heeft echter de indruk het leiderschap van president Bush in de Verenigde Staten zeker niet als zwak wordt ervaren.

De minister is ervan overtuigd dat de situatie zich op enig moment ten goede zal keren. Op een gegeven moment zal de staalindustrie in de VS wel moeten saneren. De vraag is alleen hoe lang dat nog uitgesteld kan worden.

De minister is inderdaad enthousiast over de inzet van de Amerikaanse ambassadeur. Hij probeert steeds opnieuw uit te leggen hoe men in Europa tegen de zaken aankijkt en daar boekt hij regelmatig succes mee. Op een gegeven moment zal er een WTO-uitspraak komen en in het kader daarvan is het mogelijk om bepaalde maatregelen te nemen, maar dat is niet voldoende. Op dit moment moet boven de markt blijven hangen dat versnelde retaliatie tot de mogelijkheden behoort.

De aluminiumdivisie boekt positieve resultaten. Daarom wil men die divisie ook afstoten. Het ligt niet voor de hand dat de fabriek op korte termijn zal worden verplaatst. Het is echter buitengewoon moeilijk in te schatten welke afwegingen de nieuwe eigenaar op de lange termijn zal maken. Het is dus van belang om te blijven wijzen op de voordelen van Noord-Nederland: haven, voldoende werkkrachten, concurrerende energieprijzen en kennisopbouw. Vooralsnog is de inschatting van de minister dat de kans op uitbreiding groter is dan de kans op sluiting.

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Voûte-Droste

De waarnemend griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Post